

УТВЪРДИЛ:
ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ : .....п.....
(ЗДРАВКО ЗДРАВКОВ)

ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАВЕНСТВО, ПРИБОЩАВАНЕ И УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ

ОБЛАСТ ДОБРИЧ (2021-2030)

Приложения:

Планове за действие на общини :

Община Балчик, област Добрич
Община Генерал Тошево, област Добрич
Община Добрич-град, област Добрич
Община Добричка, област Добрич
Община Каварна, област Добрич
Община Крушари, област Добрич
Община Тервел, област Добрич
Община Шабла, област Добрич

м. Януари 2023 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ:

Настоящата Областна стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), наричана по-нататък Стратегията, е рамков документ, който задава насоките за изпълнение на политиките за социално-икономическо приобщаване и участие на ромите на областно ниво и е в изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), приета с Решение № 278 на Министерския съвет от 05.05.2022 г.

Стратегията е рамков документ, който задава насоките за изпълнение на политиките за социално-икономическо приобщаване и участие на ромите, отчита научените уроци и надгражда постигнатото в периода на изпълнение на Областната стратегия за интегриране на ромите (2013-2020 г.).

Следвайки Националната стратегия и рамката на Европейския съюз (ЕС) за национални ромски стратегии, настоящият документ използва името роми като обобщаващо както за българските граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население определя като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне.

Стратегията прилага целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение от ромски произход, който се прилага в рамките на по-общата стратегия за борба с бедността и изключването, и не изключва предоставянето на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи.

Стратегията на област Добрич за интегриране на ромите 2021-2030 г. е съгласувана, последствие ще се и реализира чрез съвместна работа на регионалните подразделения на всички държавни институции, представителите на всяка една от 8-те общини на територията на областта, в сътрудничество с гражданския сектор.

Водещият стратегически документ при разработването на Стратегията е Националната програма за развитие: България 2030 („НПР: България 2030“)¹, който определя визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление. Стратегията допринася за постигане на целите на „НПР: България 2030“, като акцентът е насочен основно към реализирането на Цел I. Ускорено икономическо развитие и Цел III. Намаляване на неравенствата.

Стратегията кореспондира с международни стандарти в областта на правата на човека и правата на лица, принадлежащи към малцинствата: **Международни инструменти на ООН, ЕС, СЕ и др.**, отнасящи се до зачитане на правата на човека, към които Република България се е присъединила: Международен пакт за граждански и политически права 1966 г.(в сила за Република България от 1970 г.); Международен пакт за икономически, социални и културни права 1966 г.(в сила за Република България от 1970 г.); Международна конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация 1966 г. (в сила за Република България от 1992 г.); Конвенция за премахване на всички форми на дискриминация срещу жените 1979 г. (в сила за Република България от 1982 г.); Конвенция за правата на детето 1989 г.(в сила за Република България от 1991 г.), Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на **Съвета на Европа** и др.

Настоящият документ се приема за период до 2030 г. включително. Оперативното изпълнение на Областната стратегия на област Добрич за интегриране на ромите (2021-2030) **ще се осъществява, чрез Общинските планове за действие.**

II. ВИЗИЯ:

Област Добрич с благоприятни условия за живот и развитие на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация, с осигурен достъп до здравеопазване, качествено образование и възможности за заетост.

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ:

Създаване на възможности за развитие на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, за постоянно повишаване качество им на живот и за равноправното им интегриране в обществото, при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация.

IV. ВОДЕЩИ ПРИНЦИПИ И ХОРИЗОНТАЛНИ АСПЕКТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО:

Принципи:

Водещи принципи и цели при изпълнението на Областната стратегия са Десетте общи основни принципа за включване на ромите, приети от Съвета на Европейския съюз на 08.06.2009 г.:

- 1) Конструктивни, прагматични и недискриминационни политики;
- 2) Изрична, ясно определена, но не изключителна насоченост;
- 3) Межкултурен подход;
- 4) Приобщаване към мнозинството;
- 5) Осъзнаване на измерението за равенството между половете;
- 6) Трансфер на основани на фактите политики;
- 7) Използване на инструменти на ЕС;
- 8) Участие на регионалните и местните власти;
- 9) Участие на гражданското общество;
- 10) Активно участие на ромите.

Хоризонтални аспекти:

Политиките за интегриране на ромите и лицата в неравностойно положение от други етнически групи представляват неразделна част от общонационалните политики за повишаване благосъстоянието на българския народ.

Стратегията обединява действащите стратегически документи и планове за развитие на отделните сектори на областно ниво. Основни подходи при изпълнение на дейностите:

- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на различни форми на неравнопоставеност във всички обществени сектори. Утвърждаване на позитивни обществени нагласи към ромската общност;
- Насърчаване на позитивни действия за преодоляване на традиционни практики в ромската общност, които засягат правата на жените и децата;
- Интегриран териториален подход, при който на териториален принцип едновременно се предприемат мерки и обединяват ресурси по различни приоритети, съобразени с местните особености и нужди, включително на най-нуждаещите се с цел постигане на видима промяна на конкретно населено място /квартал, махала/.

Цели на областното планиране:

- Ефективност на предприетите действия и оптимизиране на използването на ресурсите (финансови и човешки ресурси, материална база и социална инфраструктура);
- Развитие на междусекторното сътрудничество и взаимодействие за намиране на устойчиви решения за стимулиране на социалното включване на уязвимите етнически общности и маргинализираните групи в Добричка област и нейните общини;
- Планиране на дейности, обхващащи територията на цялата област или на две или повече общини, които да решават специфични проблеми на маргинализираните етнически групи и изключени етнически общности, които надхвърлят възможностите на отделните общини;
- Съответствие на предприетите действия с реалните потребности на маргинализираните групи.

V. ПРИОРИТЕТИ:

1. ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ.

Оперативна цел: Обхващане и задържане в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда на децата и учениците, определяни от техните родители като представители на ромския етнос.

Анализ:

Образователната система търси устойчиви и ефективни решения за успешно включване и трайно приобщаване на всяко дете/ученик, независимо от регионалните особености, социално-икономическия статус на семейството и майчиния език. Съществен акцент в тази връзка е необходимостта детската градина и училището да осъществяват мисията си да обучават, възпитават и социализират децата/учениците и да взаимодействат с родителите им за формиране на положителни нагласи към образованието и за превръщането им в пълноценни участници в образователния процес. Усилията на педагогическите екипи в детските

градини и училищата следва да се насочат към осигуряването на най-благоприятна образователна среда за всяко дете/ученик в условията на толерантност, уважение към културното многообразие, умения за интеркултурен диалог и недопускане на дискриминация.

Политики:

- ✓ Необходимо е политиките за качествено приобщаващо образование да бъдат трайно продължавани и надградени;
- ✓ Пълноценното включване и приобщаване в образователния процес на деца и ученици от уязвими групи, включително роми;
- ✓ Акценти към индивидуалния подход на преподаване и учене отчитащи индивидуалния напредък на всяко дете, ученик;
- ✓ Прилагане на мерки за адаптация и плавен преход от семейна към образователна среда и при преминаване между отделните етапи и степени на предучилищното и училищното образование;
- ✓ Сътрудничеството между детските градини и училищата с държавните и местните органи в социалната и здравната сфера, с образователните медиатори и местните общности.

Специфични цели:

1. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на ромски деца и ученици в етнически смесени детски градини и училища на територията на област Добрич.

2. Повишаване качеството на възпитание и образование в смесени детски градини в област Добрич.

3. Обучение в дух на толерантност и недискриминация в детските градини и в училищата, чрез съхраняване и развиване на културната идентичност на деца и ученици от ромски произход.

4. Превенция на отпадане от училище и ограмотяване на неграмотни и малограмотни възрастни роми.

5. Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.

6. Приобщаване на родителите - роми към образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.

7. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда.

8. Повишаване на интеркултурната компетентност на директорите, учителите и другите педагогически специалисти.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Поддържане на картотека на подлежащи ученици и деца за детска градина и 1 клас;

- ✓ Осигуряване на подходяща образователна среда за включване на децата от обособените по етнически признак детски градини чрез поетапен прием в детски градини, извън ромските квартали, в мултиетнически групи;
- ✓ Откриване на почасови, сезонни и съботно-неделни групи в детските градини;
- ✓ Подготовка на децата в ранна детска възраст (3-6 години) за бъдещо пълноценно включване в образователния процес, особено на деца от малцинствени етнически групи. Допълнителни занимания с деца в детските градини, за които българският език не е майчин;
- ✓ Дейности, насочени към съхраняване и развиване на културната идентичност на децата и учениците от етническите малцинства и техните връстници, в интеграционна мултикултурна среда;
- ✓ Създаване на клубове по интереси; сформирани на групи по свободно избираема подготовка (СИП) в областта на културата, фолклора и традициите на различните етноси, танцови формации; изкуства; традиционни занаяти;
- ✓ Презентиране и провеждане на проучвания, провеждани от деца и ученици, свързани с културната им идентичност;
- ✓ Установяване на основните фактори, водещи до непостъпване и преждевременно отпадане от училище, разработване и апробиране на методология за наблюдение на регионално и местно равнище;
- ✓ Прилагане на модел за осъществяване на мониторинг на процеса на образователна интеграция на деца, ученици и студенти от етническите малцинства;
- ✓ Изследване на ефективността на инструментите на политиката, насочена към подобряване на достъпа до образование и намаляване броя на необхванатите и ранно напусналите деца и ученици;
- ✓ Създаване на постоянни общински комисии за обхват и ранна адаптация в системата на задължителното образование, ръководена от ресорния зам. кмет. Превенция и ограничаване на ранното отпадане;
- ✓ Развитие на мрежа от центрове за кариерно ориентиране. Организиране на дейности по кариерно ориентиране и консултиране на учениците при избора на професия, при преходите в рамките на образователната система или от образование към заетост;
- ✓ Грамотяване на възрастни роми;
- ✓ Организиране на курсове за придобиване на квалификация за част от професия чрез модулно обучение;
- ✓ Назначения на квалифицирани и сертифицирани помощник-възпитатели и помощници на учителя и образователни медиатори за работа в мултиетническа среда;
- ✓ Организиране на форми за индивидуално наставничество, подпомагащо отделните ученици да преодолеят свързани с ученето специфични трудности, както и трудности в социален или в личен план;
- ✓ Ангажиране на родители на деца и ученици от етническите малцинства в училищни настоятелства или обществени съвети;
- ✓ Съвместни форми и дейности между родителите на ромските деца и останалите родители;
- ✓ Сформирани на мултиетнически родителски клубове по образователни институции;
- ✓ Осъществяване на контрол върху приемните детски градини и училища за недопускане по етнически признак обособени групи и паралелки;

- ✓ Въвеждане на форми на взаимодействие и дейности в детските градини и училищата за изграждане на положителни нагласи към образователната интеграция на ромските деца;
- ✓ Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда;
- ✓ Устойчивост и надграждане на подкрепата за детските градини и училищата с концентрация на деца и ученици от уязвими групи, включително роми с оглед привличане на учители за работа в тях и повишаване качеството на образованието;
- ✓ Разработване и прилагане на модели на взаимодействие дете/ученик –родители–учители –медиатори / социални работници за превенция на отпадането от образователната система;
- ✓ Увеличаване броя на образователните медиатори и социалните работници в екипите за обхват към образователните институции.
- ✓ Повишаване компетентностите на учителите, образователните медиатори и социални работници за успешно включване и пълноценно участие на децата/учениците в образователния процес;
- ✓ Създаване на позитивен организационен климат, ефективна комуникация и позитивни отношения между всички участници в процеса на образование и заинтересованите страни, включително за управление на конфликти, за преодоляване на стереотипи, предразсъдъци и дискриминационни нагласи.

Регионално управление на образованието - Добрич е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Образование и обучение” със съдействието на общинските администрации, службите за социално подпомагане и други институции и служби.

Отговорните институции и мерките за постигане на целите са заложи в Националния и общинските планове за действие, неразделна част от областната Стратегията.

***Източник на финансиране:** държавен бюджет, общински бюджети, Структурни фондове на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2014-2021, Норвежки финансов механизъм (НФМ) 2014-2021 и други донорски програми.*

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ.

Оперативна цел:** **Равнопоставеност в достъпа до качествено обществено здравеопазване и подобряване на здравословното състояние на населението в обособените уязвими етнически общности, с концентрация на бедност.

Общи цели:

1. Подобряване на майчиното и детското здравеопазване в обособените уязвими етнически общности с концентрация на бедност. Системно провеждане на дейности, осигуряващи здравните аспекти на ранното детско развитие;

2. Подобряване на достъпа до качествено обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост;
3. Намаляване на стигмата и дискриминацията на хора от уязвими групи и повишаване на информираността в областта на общественото здраве;
4. Развитие на концепцията за здрава медиация;
5. Осигуряване на устойчиво изпълнение на политиката по отношение провеждането на ваксинапрофилактиката и разширяване на обхвата на ваксинираните лица с оглед изпълнение на имунизационния календар, националните ваксинационни програми и поддържане на висок имунизационен обхват.

Мерките за постигане на целите са заложили в Националния и общинските планове за действие, неразделна част от областната Стратегията.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Активно съдействие от страна на медиаторите в усилията на личния лекар за обхващане на бременните до четвъртия месец на бременността с регистрация. Консултации с лекар - специалист по акушерство и гинекология и своевременно постъпване в лечебно заведение за болнична помощ за раждане;
- ✓ Осъществяване на акушеро-гинекологични прегледи с мобилни кабинети в населени места с компактно ромско население. Предоставяне на контрацептивни средства на желаещи лица, принадлежащи към групата на лица с ниски доходи;
- ✓ Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора и с техните родители за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето; за риска от раждане на деца с вродени аномалии и наследствени болести и начините за профилактиране;
- ✓ Провеждане на генетично консултиране и изследване на засегнати семейства и общности;
- ✓ Провеждане на дородова диагностика на бременни жени в риск;
- ✓ Организиране на консултативни кабинети в населени места, квартали и махали с предимно ромско население по въпросите на сексуалното и репродуктивното здраве, семейното планиране, начините за предпазване от сексуално предавани инфекции;
- ✓ Активизиране дейността на медиаторите за издирване на деца без личен лекар и разясняване пред родителите им важноста за регистрирането им;
- ✓ Провеждане беседи и разговори с младите майки за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар;
- ✓ Провеждане на имунизации с мобилни екипи в населени места без лични лекари;
- ✓ Активно издирване от личния лекар на новородени в домашни условия деца и тяхното имунизиране с ваксините, съответстващи на възрастта;
- ✓ Провеждане на беседи и разпространение на информационни материали, организиране на обучения за жени, ангажирани с отглеждането на малки деца;
- ✓ Провеждане на профилактични прегледи с мобилни педиатрични кабинети в квартали с преобладаващо ромско население и отдалечени населени места;

- ✓ Провеждане на разяснителни кампании за необходимостта от ваксиниране на населението със задължителните имунизации по Националния имунизационен календар;
- ✓ Провеждане на ранна диагностика и скринингови изследвания с мобилни мамографи за превенция на рака на млечната жлеза;
- ✓ Провеждане на ранна диагностика и скрининг за артериална хипертония, сърдечно съдови заболявания, белодробни заболявания, захарен диабет и дислипидемии с мобилни флуорографи, ехографи и лаборатории;
- ✓ Провеждане на разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население;
- ✓ Изграждане на капацитет и работа в общността за превенция и контрол на ХИВ чрез услуги по консултиране и насочване за анонимно и безплатно изследване за ХИВ и инфекции, предавани по полов път;
- ✓ Дейности по подобряване контрола на туберкулозата сред ромската общност чрез провеждане на скрининг за риска, придружаване и изследване за туберкулоза; подкрепа в процеса на лечение на болните от туберкулоза;
- ✓ Подкрепа за функционирането на амбулатории за първична медицинска помощ в квартали, населени предимно с ромско население, съфинансирани от общините и с мобилна техника;
- ✓ Разширяване сътрудничеството на личните лекари със здравните медиатори и студентите по медицина от ромски произход;
- ✓ Идентифициране на населени места, в които има нужда от здравни медиатори и избор на подходящи хора;
- ✓ Осигуряване трудовата реализация на здравните медиатори и текущото им обучение;
- ✓ Целево подготвяне на младежи от ромски произход за кандидатстване в медицински университети и колежи;
- ✓ Подпомагане със стипендии на роми - студенти по медицина;
- ✓ Провеждане на летни стажове на роми - студенти по медицина, в практики за първична медицинска помощ в ромска общност;
- ✓ Организиране и провеждане на кампании за запознаване с начините за предпазване от най-разпространените инфекциозни, онкологични, сърдечносъдови и наследствени болести;
- ✓ Периодично провеждане на беседи от здравни специалисти и медиатори за вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и за предимствата на здравословния начин на живот;
- ✓ Разработване и реализация на програми за превенция на трафик на хора и сексуално насилие сред лица от ромската общност;
- ✓ Въвеждане на интерактивни сесии по здравно и сексуално образование в училищата с преобладаващо ромско население като част от задължителната учебна програма;
- ✓ Информиране на лица от ромска общност за здравноосигурителните им права и задължения и за правата им като пациенти;
- ✓ Стимулиране създаването на извънкласни форми на здравно образование за ромските деца – клубове, спортни секции и др.;
- ✓ Провеждане на семинари за запознаване на медицинския персонал, работещ с ромско население, с културата, традициите и здравния статус;

- ✓ Разширяване на мрежата от здравни медиатори, с цел подобряване обслужването на ромското население;
- ✓ Създаване на регистър на бременните жени, с цел наблюдение по време на бременността, и хоспитализация на родилките;

Регионална здравна инспекция е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Здравеопазване”, със съдействието на общинските администрации, със службите за социално подпомагане и други институции и служби.

Отговорните институции и мерките за постигане на целите са заложиени в Националния и общинските планове за действие, неразделна част от областната Стратегията.

Източник на финансиране: държавен бюджет, общински бюджети, Структурни фондове на ЕС, Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2014-2021, Норвежки финансов механизъм (НФМ) 2014-2021 и други донорски програми.

3. ЗАЕТОСТ.

Оперативна цел: Равнопоставен достъп и подобряване реализацията на ромите на пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях; намаляване на социалните неравенства и активното им социално приобщаване.

Общи цели:

1. Равнопоставен достъп до пазара на труда чрез:

Насърчаване на работодатели да създават работни места за групи в неравностойно положение на пазара на труда;

Насърчаване на предприемачество и собствен бизнес за групи в неравностойно положение на пазара на труда;

Насърчаване на дуалното обучение, стажуването и чиракуването, както и на валидирането на придобитите умения;

Повишаване на квалификацията вкл. преквалификация към търсени професии;

Подкрепа за придобиване и усъвършенстване на дигитални умения и компетенции сред търсещите работа лица, с фокус върху младежите и продължително безработните;

Подобряване на посредническите услуги по заетостта;

Подобряване достъпа до заетост и обучение чрез интегрирано предоставяне на услуги по заетост и социално подпомагане;

Повишаване на участието на жени от уязвимите общности на пазара на труда, с фокус върху уязвимите възрастови групи 18-29 г. и 55+ г.;

Подкрепа за придобиване на зелени умения;

Насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите;

Активиране на продължително безработни и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство.

2. Социална икономика:

Популяризиране на социалното предприемачество сред лица от ромската общност чрез провеждане на информационни кампании/прояви/вебинари.

Дирекция „Регионална служба по заетостта“ – Варна е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Заетост”.

Отговорните институции и мерките за постигане на целите са заложи в Националния и общинските планове за действие, неразделна част от областната Стратегията.

Източник на финансиране: държавен бюджет, общински бюджети, Структурни фондове на ЕС, ФМ на ЕИП 2014-2021, НФМ 2014-2021 и други донорски програми.

4. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ.

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура

Специфични цели:

1. Подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго, живеещо при подобни условия, население;
2. Отреждане на нови територии за жилищно строителство с възможности за деконцентриране на компактните и обособени ромски квартали;
3. Създаване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
4. Актуализация / изработване на подробни устройствени планове на съществуващи и новоотредени терени;
5. Проектиране и изграждане на техническа инфраструктура;
6. Изграждане и рехабилитация на социални жилища;
7. Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване в случай на принудително изваждане на уязвими семейства от домовете, които обитават;
8. Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура за целите на образованието, културата и др.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- ✓ Оценка на нуждите от подобряване състоянието на ромските квартали по отношение на инженерната инфраструктура;
- ✓ Разработване на общински програми за подобряване на жилищните условия в квартали с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- ✓ Идентифициране на подходящи терени;
- ✓ Уреждане въпросите със собствеността на терените;

- ✓ Отреждане на терените – общинска собственост, за жилищно строителство;
- ✓ Изработване на кадастрални карти и кадастрални регистри на територии, включващи зони с компактно ромско и друго живеещо при подобни условия население;
- ✓ Изработване на специализирани карти;
- ✓ Актуализация на подробни устройствени планове на съществуващи терени;
- ✓ Изработване на подробни устройствени планове на новооторедени терени;
- ✓ Проектиране на техническа инфраструктура
  - водоснабдяване
  - канализация
  - улична мрежа
  - благоустрояване;
- ✓ Изграждане на обекти от техническата инфраструктура;
- ✓ Изграждане на нови социални жилища;
- ✓ Рехабилитация на съществуващи социални жилища;
- ✓ Осигуряване на алтернативно жилищно настаняване, в случаи на принудително извеждане на уязвими ромски семейства от домовете, които обитават;
- ✓ Реконструкция на обекти на образователната инфраструктура ;
- ✓ Реконструкция на обекти на културната инфраструктура;
- ✓ Реконструкция на обекти на социалната инфраструктура;
- ✓ Подобряване състоянието на ромските квартали по отношение на инженерната инфраструктура

Общинските администрации са водещи отговорни институции за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Подобряване на жилищните условия”.

***Източник на финансиране:** държавен бюджет, общински бюджети, Структурни фондове на ЕС, ФМ на ЕИП 2014-2021, НФМ 2014-2021 и други донорски програми.*

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И АНТИДИСКРИМИНАЦИЯ.

Върховенството на закона, гарантирането на живота, достойнството и правата на личността в условията на равнопоставеност и недопускането на дискриминация, основана раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние са базисни принципи в една демократична и правова държава. Като висши ценности, те са намерили и своята конституционна регламентация в страната (чл. 4, ал. 2 и чл. 6 от Конституцията на Република България).

***Оперативна цел:** Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност, дискриминация и напрежение между етническите групи и на „език на омразата”.*

Общи цели:

1. Повишаване гаранциите за ефективна защита на правата на българските граждани в уязвимо социално положение, принадлежащи към различни етнически групи. Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот:

- Подобряване на мерките за идентифициране, превенция и защита на жертви на антиромски нагласи, езика на омразата и престъпленията от омраза;
- Подобряване на услугите по правна защита на лица, принадлежащи към етнически малцинства, както и на лица, живеещи в домакинства с дълбока бедност;
- Подобряване на мерките за ефективно наказателно правораздаване в случаи на език на омразата и престъпления от омраза;
- Системно прилагане на мерки, постепенно повишаване на правната култура сред общностите в уязвимо социално-икономическо положение;
- Подобряване на мерките за закрила на малолетни и непълнолетни лица, принадлежащи към етнически малцинства, както и на деца, живеещи в домакинства с дълбока бедност.

2. Повишаване на институционалната култура и експертния капацитет на публичните институции (в т.ч. национална и местна администрация, съд, прокуратура и органи на МВР) по отношение на политиките за разнообразие, равнопоставеност, достойнство и основни човешки права на ЕС. Преодоляване на културните бариери в общуването и всякакви форми на дискриминационни нагласи:

- Повишаване на информираността по отношение на „равноценността“ на културите и уважение на културното многообразие;
- Повишаване на информираността за бедността като фактор за появата на негативни социални феномени и за етническата хетерогенност на зоните с концентрация на бедност;
- Изграждане на капацитет за работа с лица, живеещи в дълбока бедност и лица от малцинствени общности (т.е. с различен език, религия, общностен етнос и т.н.) – с респект към различието, достойнството и основните човешки права; обучения, семинари и други форми;
- Провеждане на междуинституционално сътрудничество за подобряване на диалога с уязвимите групи; обучения, семинари и други форми;
- Провеждане на публични кампании за изграждане на култура за политиките за разнообразие, равнопоставеност, достойнство и основни човешки права на ЕС и повишаване на нивото на обществена чувствителност към проявите на антиромски нагласи и дискриминация.

3. Повишаване на капацитета на правоприлагащите органи по отношение на борбата с престъпленията и проявите на дискриминация, насилие или омраза, основани на етническа принадлежност:

- Подобряване на мерките за социална реинтеграция на лишените от свобода, принадлежащи към етнически малцинства или произхождащи от социална среда, характерна с дълбока бедност, вкл. чрез целенасочено междуинституционално подпомагане;
4. Формиране на култура за равнопоставеност на ромските жени. Насърчаване на тяхното пълноценно индивидуално, социално и икономическо участие в обществения живот;
- Повишаване на информираността на ромите с акцент върху ромските жени и младежи, във връзка с възможностите за достъп до правна помощ;
  - Подобряване достъпа на ромските жени до правна помощ и правосъдие.
5. Предприемане на целенасочени мерки и иновативни интегрирани услуги за повишаване на родителския капацитет в подкрепа на уязвимите семейства, подобряване на родителската грижа и за защита правата на децата:
- Повишаване на информираността на децата и техните семейства относно правата на детето, регламентирани в международни и национални стандарти и съществуващи социални, здравни, образователни и други публични услуги;
  - Повишаване на информираността на децата и техните семейства относно превенция на насилието сред и срещу деца;
  - Подобряване на мониторинга и контрола по спазване правата на детето.
6. Повишаване на гражданското участие и информираност за гражданските права и задължения на лицата, живеещи в зоните с концентрация на бедност:
- Повишаване на правната култура на ромите във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на български лични документи;
  - Повишаване на информираността и гражданската култура на ромите във връзка с правата и задълженията по отношение на образованието, здравеопазването, жилищните условия и заетостта;
  - Повишаване на информираността на ромите за адекватна реакция срещу езика на омразата и фалшивите новини, засилващи атиромските нагласи и дискриминация; Превенция на нежелани социални феномени в зоните с концентрация на бедност (в т.ч. ранни бракове, домашно насилие, битова престъпност и противообществени прояви). Изграждане от страна на общината и правоохранителните институции на системи за видеонаблюдение, аналогични за останалата част на населените места;
  - Приобщаване на лица от ромската общност към дейността по опазване на обществения ред, чрез включването им в Местните комисии за обществен ред и сигурност.
7. Увеличаване на усилията в борбата с трафика на хора чрез ефективно прилагане на заложеното в документите на ООН, СЕ и ЕС и използване на съществуващите в ЕС инструменти:

- Превенция на специфичните форми на трафик на хора в зоните с концентрация на бедност и осигуряване на допълнителни мерки при защита на жертвите на трафик на хора, принадлежащи към етнически малцинства, с цел понижаване на броя на случаите на трафик на хора и повишаване на разкриваемостта и съдебните производства срещу трафиканти;
- Разработване и прилагане на услуги за реинтеграция на деца – жертви на трафик с цел ефективна социализация на тази най-уязвима група, постигане на благосъстояние и цялостно развитие.

8. Решаване на проблема с липсата на документи за самоличност и правния статут на български граждани от уязвими общности, в т.ч. и роми.

9. Утвърждаване на толерантни междуетнически отношения чрез спорт

Мерките за постигане на целите са заложи в Плана за действие за изпълнение на Стратегията.

Областна дирекция на МВР - Добрич е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Върховенство на закона и антидискриминация”.

Източник на финансиране: държавен бюджет, общински бюджети, Структурни фондове на ЕС, ФМ на ЕИП 2014-2021, НФМ 2014-2021 и други донорски програми.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ.

Оперативна цел: *Подобряване на условията за равнопоставен достъп на ромската общност до обществения културен живот, съхранение и популяризиране на ромската традиционна култура, развитие и популяризиране на творчеството като фактори за културна интеграция и социално сближаване. Преодоляване на езика на омразата и възпроизвеждането на предразсъдъци към ромите в медиите с оглед на изграждане на позитивен образ на общността.*

Общи цели:

1. Съхраняване и популяризиране на традиционната култура на ромската общност.
2. Насърчаване на творческото развитие на представители на общността.
3. Стимулиране на ромската общност за активно участие в обществения културен живот и насърчаване на межкултурния диалог.
4. Деетнизирание на феномените на бедност в българските обществени медии.
5. Борба с ксенофобията, расизма, антиромските нагласи и езика на омразата в медийното пространство.

Областният съвет за сътрудничество по етническите и интеграционни въпроси е водеща институция при изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Медии“, в сътрудничество с регионалните медии в област Добрич: печатни издания, кабелни телевизии и радиа.

Източник на финансиране: държавен бюджет, общински бюджети, Структурни фондове на ЕС, ФМ на ЕИП 2014-2021, НФМ 2014-2021 и други донорски програми.

7. ОВЛАСТЯВАНЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА РОМСКАТА ЖЕНА.

В настоящата стратегия проблемите на ромската жена са включени не само като хоризонтална политика, но са адресирани и целенасочено.

Приоритетите образование, здравеопазване, жилищни условия, заетост са обогатени със специфични цели и мерки, сензитивни към жените.

Със специални закони – Закон за равнопоставеност на жените и мъжете, Закон за закрила на детето, Закон за хората с увреждания, Закон за защита от домашно насилие и др. са предвидени специални мерки за защита спрямо лица и групи в уязвимо положение. Правителството прие Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2021-2030 г. Основната цел на документа е да допринесе за постигането на фактическа равнопоставеност между жените и мъжете в България чрез прилагане на единна, последователна и устойчива държавна политика. В приетия план за действие към стратегията са заложили мерки за: насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете в процесите на вземане на решения; борба с насилието и защита и подкрепа на жертвите; преодоляване на стереотипите по пол в различни сфери на обществения живот, и на сексизма и др.

Въпросите за овластяването на ромската жена са намерили своето отражение в приоритетите на настоящата стратегия. Напр. приоритет „Върховенство на закона и антидискриминация“ адресира основни теми като:

- Насърчаване и подкрепа за участието на ромските жени във всички форми на обществен и политически живот, включително в публичната администрация.
- Преодоляване на домашното насилие, ранните бракове и други форми на традиционни патриархални практики на контрол и насилие. Осигуряване на условия за по-голям достъп до правосъдие за ромските жени.
- Подобряване на мерките за идентифициране, превенция и защита на жертви на антиромски нагласи, езика на омразата и престъпленията от омраза;
- Подобряване на мерките за ефективно наказателно правораздаване в случаи на език на омразата и престъпления от омраза;
- Подобряване достъпа на ромските жени до правна помощ и правосъдие;
- Подобряване на мерките за закрила на малолетни и непълнолетни лица, принадлежащи към етнически малцинства, както и на деца, живеещи в домакинства с дълбока бедност;
- Подобряване на дейностите за ограничаване отпадането на ромските деца от училище;
- Повишаване на информираността на ромите с акцент върху ромските жени и

- младежи, във връзка с възможностите за достъп до правна помощ;
- Превенция на нежелани социални феномени в зоните с концентрация на бедност (в т.ч. ранни бракове, домашно насилие, битова престъпност и противообществени прояви).

8. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА И СТРУКТУРИ, ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ.

Областната стратегия се придържа към насоките, залегнали в Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030).

Правителството провежда политика за стимулиране на инвестирането в развитието и усъвършенстването на хората и тяхното активно участие в преодоляване на съществуващите предизвикателства.

Хоризонтален междусекторен подход:

Предвид хоризонталния характер на политиката в нейното провеждане ще участват редица институции и организации с различни компетенции и възможности. Затова дейностите по реализирането на Областната стратегия и общинските планове за нейното изпълнение ще се допълват едни други, с цел създаване на кумулативен ефект.

Изпълнението на Стратегията ще се извършва от институции и организации, които съгласно своите правомощия и компетентности, ще залагат конкретни дейности и мерки за изпълнение.

Организацията по изпълнението на политиките за равноправно приобщаване и участие на ромите е изградена на базата на ефективно и целенасочено използване на наличните ресурси на национално, регионално и местно ниво, както и тези на европейско ниво, произтичащи от членството на страната в ЕС и достъпа до фондовете на ЕС за програмен период 2021-2027 г.

Основен инструмент за прилагане на оперативно ниво на Областната стратегия за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030) е Националният план за действие (НПД). Планът за действие е отворен с цел да се реагира гъвкаво при необходимост от промени и при спазване на съответните бюджетни процедури.

Планът е изготвен за период от 2 години (2022 – 2023) и включва дейности, отговорни органи, финансови средства и индикатори за изпълнение на дейностите. Съдържащите се дейности в плана са структурирани по приоритетните области на Стратегията. Компетентните институции и организации предлагат за включване в плана на дейности, които изпълняват и предоставят информация за напредъка по тях.

Координацията и методическото подпомагане по изпълнението на Стратегията и на НПД се осъществява от Секретариата на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Министерския съвет, който е Национална контактна точка (НКТ) по изпълнението на Стратегията и Областна администрация - Добрич.

Областната стратегия е функция на анализа на потребностите на конкретните общини и същевременно, там където е необходимо отчита, координира и обединява усилията на повече от една община за решаване на общи проблеми.

Основен подход следва да бъде интегрирания и териториалния.

За да се улесни изпълнението на Областната стратегия ще се залагат конкретни отговорности за организация и координация на конкретните мерки и дейности, които се осъществяват от всички участници в процеса на планиране.

Структурата за координация на областно ниво е главното действащо звено за съгласуване на дейностите между общините и включените заинтересовани страни за оперативното изпълнение на областната стратегия.

Областната стратегия и Общинските планове за действие са отворени системи, те следват динамиката на промяната в развитието на различните показатели, които определят възникването на нови потребности.

Включване на общините в изпълнението на политиките за приобщаване и участие на ромите чрез:

С решение на съответния общински съвет в общините могат да се създават общински съвети за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси.

Разработване, съвместно с представители на местната ромска общност, на конкретни годишни планове на основата на предварително идентифициране, анализ и оценка на проблемите и нуждите на местните ромски общности и в съответствие с Областната и Национална стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030). Тези планове се приемат от общинските съвети, следва да бъдат ресурсно обезпечени, а изпълнението им да е тясно обвързано с приобщаващите цели и индикатори, заложиени в Плана за интегрирано развитие на общината.

Делегиране на дейности подкрепени от собствените средства на общините, за приобщаване и участие на ромите на общинско ниво.

Изграждане на подходящи консултативни и координационни механизми с участието на граждански структури и всички заинтересовани страни, включително представители на ромската общност.

Формиране на необходимия административен капацитет в структурите на общинските администрации чрез възлагане на определени функции на дирекции, отдели, звена или отделни експерти, отговарящи за изпълнението на интеграционните политики. Назначаване на общински експерти по етнически и интеграционни въпроси, там, където това е необходимо.

Финансирането на приобщаващите политики и програми се осъществява със средства от държавния бюджет, от Европейските фондове и други източници, подробно разписани в Националния план за действие.

9. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО.

В Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030) са заложиени количествени целеви резултати за наблюдение на постигането на минимален напредък на целите в нея до 2030 г. в

изпълнение на дългосрочната цел за осигуряване на ефективно равенство и намаляване на различията между ромите и общото население.

Оценката на изпълнението на Областната стратегия се осъществява чрез Система за мониторинг, оценка и контрол за изпълнение на Стратегията (Системата). Системата отчита изпълнението на политиките за приобщаване и участие на ромите на регионално и местно ниво, което включва и сътрудничеството с ромското гражданско общество и други заинтересовани страни.

Чрез Системата се осигурява регулярна, систематична проверка, контрол и проследяване на напредъка и качеството на изпълнението на Стратегията и Плана за действие по нея, както и на всички други интервенции (дейности, проекти, изследвания, проучвания и др.) за приобщаване и участие на лица, принадлежащи към уязвими етнически групи с фокус върху ромите, в това число и такива, изпълнявани на местно ниво от общини, НПО, изследователски и аналитични институции, центрове и др. Осигурява се оценка на въздействието в резултат на прилаганите интервенции, като се идентифицират проблемите при прилагането на мерките, с цел подобряване тяхната ефективност и ефикасност.

Чрез Системата се реализира:

- събиране на данни чрез формални и неформални методи на местно, областно и национално ниво в различни области (сектори) по определена методика;
- позволява анализиране на събраната информация, вкл. по различни разрези/сегменти, както и да засича информацията в тях; да прави оценка на въздействието;
- позволява извеждане на научени уроци и формулиране на препоръки и указания за подобряване на изпълнението на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030) и интеграционните политики.

Мониторингът се измерва посредством индикаторен модел, който включва списък с индикатори, дефиниция и методика (алгоритъм) на формиране, събиране, обработка и анализ на първичните данни за формиране на индикаторите. В Стратегията са включени базова линия и измерими цели.

Наред с общите статистически подходи данни за изпълнението на Стратегията се събират и по териториален признак за населени места и части от населени места с концентрация на бедност, незаконно строителство и други характерни за тази Стратегия индикатори

Наблюдение на изпълнението на Стратегията:

Наблюдението на изпълнението на Стратегията се осъществява чрез годишното отчитане на напредъка. Това се извършва чрез изготвяне на ежегоден Административен мониторингов доклад на база на информацията от Системата.

Оценка за изпълнението на Стратегията

Оценката на изпълнението на Стратегията има за цел да осигури информация за постигане на целите и ефективността на предприетите мерки. Тя се осъществява в края на периода на действие на Стратегията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Постигането на равенство, приобщаване и участие на ромите изисква сътрудничеството на всички пряко ангажирани институции на национално, регионално и местно ниво в партньорство с гражданското общество и пълноценно участие на ромите в този процес.

За да се реализира реален напредък до 2030 г., в който ромските общности в цялото си многообразие имат равни възможности и равно участие във всички сфери на живота, се изискват съвместни действия от всички участници в процеса.

Стратегията има рамков характер. Задава насоки на действия в приоритетните области, които могат да бъдат допълвани и актуализирани, съобразно динамиката на потребностите за развитие и предизвикателствата на социалноикономическата ситуация.